

Bilim ve Teknoloji Haberleri

Balinaların Oyunları

Katil balinaların yemekleriyle oynadıkları eskiden beri biliniyordu. Ancak, Yeni Zelanda'nın balinaları şimdilerde yeni bir oyun buldular: Dikenli balıklarla frizbi oynuyorlar. Balinalar balıkların dikenli kuyruklarından gelebilecek tehlikeden kurtulana kadar onları etrafa fırlatıyorlar.

Auckland Üniversitesi'nde öğrenci olan Ingrid Visser, iki yıl bo-

yunca katil balinaları gözlemlemiş. Balinalar bazen 2 m genişliğindeki dikenli balıklarla bile oyun oynuyorlarmış. Bunu gören ilk insan o.

Başka bir araştırmacı olan John Ford, katil balinaların her za-

man şaşırttığını söylüyor. 25 yıl süren araştırmaları boyunca bir katil balinanın dikenli balık yediğini hiç görmemiş.

Katil balinaların diyeti, bazen deniz yatağından çıkardıkları balıklarla beslendiklerini gösteriyor. Visser 19 balınayı incelemiş. Balinalardan biri, dikenli bir balık bulmak için dibe dalıp, bulduğunda diğerlerine sinyal gönderiyor ve ağzında

hâlâ yaşayan balık ile birlikte yüze çıkıyormuş. Bazen balina balığı frizbi gibi havaya fırlatmadan önce bir fiske vurarak sudan dışarı atıyormuş. Bu, dikenli balığı yerken iğneyle sokulmayı engellemenin ya da yetişkin balinaların gençlere tehlikeli avlarla nasıl başedebileceklerini göstermenin yolu olabilir.

Selda Arıt

New Scientist, 16 Ağustos 1997

Püskürmenin Dili

Bir yanardağı ne zaman lav püskürtmeye başlıyor? Magmatik bölgede, yanardağın bacasına bağlı olan yer altındaki boşlukta biriken gazların basıncı, şiddetle magmayı dışarı atacak biçimde büyüdüğünde. Ama tam bu sırada ölçüm yapmak olanaksız!

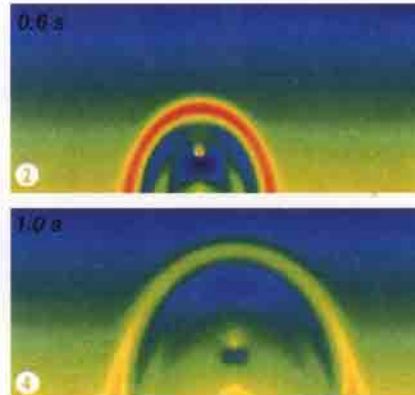
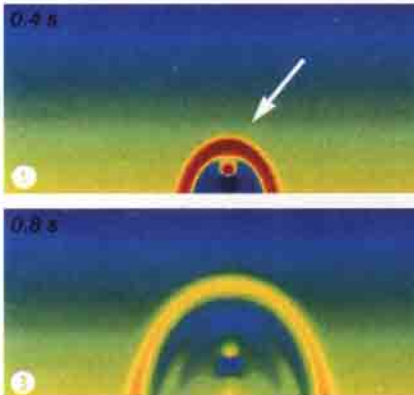
Amerikalı bir jeofizikçi, mikrobargraflarla, püskürmenin yaydığı çok dalgalarıyla ses dalgalarını belli bir mesafeden kaydedip, incelemeyi akıl etti. Bu dalgaları bilgisayarda gerçekleştirilen simülasyonlarla kar-

şılaştırdılar. Böylece dalgaların biçiminin, patlama anındaki basınç ve yanardağın bacasındaki gazın konsantrasyonu (derişmesi) hakkında önemli ipuçları verebileceğini gösterdiler.

Bu yöntem aynı zamanda, kimse oturmamış boş alanlarda bir anda meydana gelen püskürmelerin saptanmasında ve bunun büyüklüğünün tahmin edilmesinde kullanılabilir.

Alkım Özeygen

Science & Vie, Haziran 1997

Asya'da Rekor İntiharlar

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Harvard Üniversitesi (Cambridge, ABD) epidemiolojistleri tarafından yürütülen bir çalışmaya göre intihar, Çin ve aynı zamanda Sri Lanka, Taiwan gibi öteki Asya ülkelerinde batılı ülkelere oranla üç kez daha yaygın. Karakteristik özellikleri de farklı.

Bu şekilde Çin kadınlarının erkeklerden daha fazla intihar ettiği ve kırsal kesimde bu oranın şehre göre 3 kat daha fazla olduğu tek ülke. Bu, açıklanması güç bir eğilim.

Bu, intihar üzerine kabul edilen kuramlara (akıl hastalığı frekansı, şehirleşmenin etkisi...) aykırılık gösteriyor. Başka nedenler de gösterildi: Özellikle kadınlar üzerindeki toplumsal baskı. Bu, Çin geleneğinde görülen intiharlar için kabul edilebilir göreceli bir neden.

Alkım Özeygen

Science & Vie, Haziran 1997